

Posudek oponentky diplomové práce

Olga Vlasova

Rozhodčí pravidla UNCITRAL a jejich využití v praxi

Datum odevzdání práce: červen 2020

I. Aktuálnost a náročnost tématu

Diplomantka si zvolila pro svou diplomovou práci téma rozhodčího řízení, konkrétně Rozhodčí pravidla UNCITRAL. Přestože se jedná o dokument aplikovaný v praxi již delší dobu, snaží se její autorka v kontextu své práce alespoň částečně aktualizovat ve světle nových okolností, které mohou mít vliv na mezinárodní arbitráž (tzv. ruské sankce). Náročnost tématu je dána zejména nutností pracovat s cizojazyčnými zdroji.

II. K vytyčeným cílům a obsahu práce

V úvodu práce (v první kapitole) si diplomantka vytyčila jako hlavní cíl „...analyzovat postavení a rysy právní úpravy činností mezinárodního rozhodčího řízení, rozhodčí smlouvy a arbitrability jako základu pro fungování rozhodčího řízení, oblast využití Rozhodčích pravidel UNCITRAL a dalších norem UNCITRAL v současných podmínkách...“.

Vlastní text diplomové práce má celkem 62 normostran a její stať je rozdělena do dvou hlavních kapitol (kapitoly druhé a třetí).

Ve druhé kapitole nejprve uvádí autorka do tématu diplomové práce vymezením pojmu mezinárodní rozhodčí řízení. Směšuje přitom obecnou charakteristiku rozhodčího řízení s nepříliš zdařilou snahou o vymezení rozhodčího řízení s mezinárodním prvkem a jeho specifik. Na str. 9 autorka mimo jiné uvádí, že „...V mezinárodním rozhodčím řízení lze posuzovat případy, týkající se těchto hlavních otázek: · spory, týkající se smluvních nebo jiných občanskoprávních vztahů dvou nebo více společností, z nichž alespoň jedna je zahraniční, vznikající v průběhu zahraniční ekonomické činnosti...“ Nesouhlasím s autorčíným vymezením mezinárodního prvku, je příliš zužující (viz např. Růžička, K. in Pfeiffer, M., Pauknerová, M., Růžička, K. a kol., Mezinárodní obchodní právo. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 318; a dále i čl. 1 odst. 3 Vzorového zákona UNCITRAL). Dále na téže stránce autorka uvádí: „...Nestátní povaha mezinárodních rozhodčích institucí jej odlišuje od vnitrostátních rozhodčích soudů...“, z čehož může vyplývat zcela nesprávný závěr, že „vnitrostátní“ rozhodčí soudy by snad měly být institucemi zřizovanými státem.

V kapitole 2.1 se autorka zabývá prameny právní úpravy rozhodčího řízení. Zde se také poprvé více věnuje Vzorovému zákonu UNCITRAL. V podkapitole 2.1.3 na str. 17 autorka tvrdí, že „...Po začlenění do norem vnitrostátních právních předpisů se ustanovení Vzorového zákona UNCITRAL stávají právně závaznými, a navíc mají sjednocenou povahu...“ Očekávala bych, že se autorka více zaměří na analýzu uplatňování Vzorového zákona v rámci vnitrostátní právní úpravy, aby mohla dovést závěr o jednotící povaze.

Ve zbývajících částech druhé kapitoly se autorka věnuje základním charakteristickým prvkům rozhodčího řízení – rozhodčí smlouvě a arbitrabilitě, a dále rozdílu mezi institucionální a *ad hoc* arbitráží. Kapitola druhá je téměř výhradně popisnou částí diplomové práce, autorka zde

namísto jakékoli hlubší analýzy spíše jen „snáší“ základní fakta o rozhodčím řízení podpořená odkazy na odbornou literaturu.

Ve třetí kapitole diplomantka v úvodní části nejprve popisuje činnost a strukturu UNCITRAL. Tuto část (kapitulu 3.1.1.) považuji z hlediska vytyčeného cíle za nadbytečnou. V kapitole 3.1.2 se pak autorka snaží vysvětlit význam činnosti UNCITRAL pro mezinárodní právo soukromé, poukazuje mimo jiné na vytvoření databáze CLOUT. Přínos této databáze prezentuje na výkladu jiného právního dokumentu (CISG), ačkoli databáze shromažďuje i rozhodnutí vydaná na základě vnitrostátních právních předpisů vycházejících ze Vzorového zákona.

Teprve v kapitole 3.2. se autorka dostává k hlavnímu tématu své práce – Rozhodčím pravidlům UNCITRAL. Postrádám zde vysvětlení samotné podstaty a povahy Rozhodčích pravidel, v historickém přehledu autorka opomíjí dílčí novelizaci z roku 2013. V kapitole 3.2.1.6 autorka uvádí, že „...*Po seznámení s Rozhodčími pravidly UNCITRAL a jejich aplikační praxí mohou říci, že jsou uznávána jako velmi úspěšný text, který se používá v celé řadě okolností a zahrnuje celou řadu sporů, včetně obchodních sporů mezi soukromými stranami, sporů mezi investory a státy, projednávané pod záštitou rozhodčích institucí v různých částech světa...*“. Tento závěr však podle mého názoru není předchozím textem jednoznačně podpořen.

V kapitole 3.3 se autorka věnuje „praktické realizaci“ Rozhodčích pravidel UNCITRAL. Na str. 39 uvádí: „...*V současných mezinárodních vztazích je pozorován zvláštní fenomén mezinárodních organizací. Dochází totiž k posilování jejich role a vlivu při řešení nejzávažnějších problémů naší doby, což pak má samozřejmě vliv na vytvoření norem UNCITRAL, a to bez ohledu na postavení nových a různorodých mezinárodních organizací...*“. Tento závěr by měla autorka blíže vysvětlit. Stejně tak, jako následující závěr: „...*Analýza a zkoumání problematiky praktického uplatňování pravidel UNCITRAL, zvláště v současných podmínkách různorodého přístupu k jejich výkladu, jako deklarovaného práva na úrovni doporučení, by podle mého názoru měla vycházet ze zásady stanovené ve čl. 53 Vídeňské úmluvy o smluvním právu z roku 1969. Tento článek říká, že „imperativní normou obecného mezinárodního práva je norma přijatá a uznaná mezinárodním společenstvím států jako celkem za normu, od níž není dovoleno se odchýlit a která může být změněna pouze novou normou obecného mezinárodního práva stejné povahy...*“. Považuje snad autorka Rozhodčí pravidla UNCITRAL za imperativní normu ve smyslu čl. 53 Vídeňské úmluvy o smluvním právu?

V kapitole 3.3.2. autorka aktualizuje analýzu použití Rozhodčích pravidel UNCITRAL v soudobých podmínkách mezinárodního obchodu a zkoumá vliv tzv. ruských sankcí na činnost mezinárodních rozhodčích institucí. Oceňuji autorčinu snahu o aktualizaci tématu, dopad sankčních nařízení do mezinárodní arbitráže je téma vhodné pro bádání v rámci závěrečné práce. Bohužel, autorka se zde omezila převážně jen na vlastní úvahu, přestože by se jistě našly i názory dalších odborníků.

Kapitola 3.3.3., v níž se autorka věnuje zajištění obchodních transakcí, je dle mého názoru poněkud mimo téma diplomové práce.

V závěru práce nerozumím autorčinu tvrzení, že „...*Rozhodčí smlouva je dohoda dvou osob a je základem pro činnost tak složitého mechanismu, jako je mezinárodní rozhodčí řízení. Navíc slouží jako zdroj takového množství sporů v praxi při uplatňování Rozhodčích pravidel UNCITRAL...*“ (str. 59).

Na str. 59 autorka uvádí, že „...je nezbytné, aby zákonodárci neustále zlepšovali pravidla rozhodčího řízení, hledali nové způsoby provádění rozhodčího řízení, chránili práva stran v rozhodčím řízení s přihlédnutím k problematice vzájemného účinku norem vnitrostátního práva a mezinárodního práva...“. Při obhajobě by tento závěr mohla podrobněji rozvést – jaká pravidla by se podle závěrů jejího bádání měla zlepšit a jak?

Neztotožňuji se s autorčíným tvrzením na str. 60 o neexistenci právní úpravy uznávání a výkonu soudních rozhodnutí. V této souvislosti by bylo vhodné zmínit novou Haagskou úmluvu o uznávání a výkonu cizích rozhodnutí z roku 2019.

Zajímalo by mě, jak konkrétně si autorka představuje „sjednocení přístupu k výkladu pojmu veřejný pořádek“ (str. 60).

Celkově mi autorčiny závěry připadají příliš široce a nekonkrétně formulované (např. „... Vývojové tendence procesních ustanovení mezinárodního rozhodčího řízení se vyvíjí dvěma směry. Jeden směr vývoje předpokládá změny v použití Rozhodčích pravidel UNCITRAL, souvisejících s rozhodčím řízením z hlediska vývoje samotného rozhodčího řízení, tj. možné zjednodušení nebo naopak komplikace procesu rozhodčího řízení. Další směr vývoje předpokládá změny ve vztahu mezi rozhodčím řízením a národními suverenitami ohledně použití norem práva...“ na str. 62).

III. Ke kritériím hodnocení práce

Obsahová struktura práce je přehledná, jednotlivé kapitoly na sebe logicky navazují, výhradu mám pouze k začlenění kapitoly 3.3.3. (viz výše). Autorka používá převážně deskriptivní metodu, zůstává často pouze na povrchu problému. Dle mého názoru naplňuje vytyčené cíle pouze částečně.

Jazyk diplomové práce je převážně srozumitelný, autorka používá styl odpovídající odbornému právníckému pojednání, nicméně některé termíny či obraty jsou nepřesné či neobvyklé, někdy poněkud těžkopádně („...pramenů mezinárodního soukromého práva...“ na str. 8, „...možnost řešit spor jinak (soudně) již nebude možná...“ na str. 13, „...Z toho vlastně vyplývá, že obecný soud bude muset odmítnout právní ochranu žalobci, a to i během rozhodčího řízení v zahraničí. Spor už nikdy nebude spadat do jurisdikce obecného soudu...“ na str. 15, „...Tak vnitrostátní zákony různých států o mezinárodní obchodní arbitráži, vypracované na základě Vzorového zákona UNCITRAL, umožňují hovořit o jednotné interpretaci mezinárodního soukromého práva v této oblasti na vnitrostátní úrovni...“ na str. 16, „...na což lze říct, že se obecně považuje za analogie příslušné procesněprávní způsobilosti...“ na str. 23, „...Sekretariát UNCITRAL je jakýmsi Sektorem mezinárodního obchodního práva Úřadu OSN pro právní záležitosti (Vídeň)...“ na str. 26). Dále bych autorce vytkla používání první osoby množného čísla, někde dokonce i druhé osoby množného čísla (např. „...můžete jako důkaz uvést...“ na str. 31).

Autorce se bohužel nepodařilo vyhnout se pravopisným chybám a překlepům, kterých se v textu a dokonce i v nadpisech vyskytuje značné množství (např. „...mezinárodních rozhodčích instituce...“ na str. 9, „... Věcí, týkající se rozhodčího řízení, uznání a výkonu rozhodčího nálezu se týkají procedurálních otázek...“ na str. 12, „...na svoji nezávislou existence...“ na str. 12, „...Charakteristickými rysy rozhodčího řízení, která jej odlišují...“ na str. 12, „...vztah subsidiarity mezi občanským soudním řádem...“ na str. 16, „... Vzorový zákon vypracovány...“

na str. 17, „... *Výhodou Pravidel UNCITRAL 2010 je to, že jsou původně určeny pro situaci...*“ na str. 30, „... *pravidla ICC a SCC byly aktualizována...*“ na str. 34, atd.). Autorka zjevně zcela vynechala jazykovou korekturu textu.

Pokud jde o poznámkový aparát a seznamy použité literatury a judikatury, autorce bych vytkla nedůslednou práci se zkratkami a zdroji. U některých zkratek postrádám jejich plný název v závěrečných seznamech, případně v poznámkách pod čarou chybí uvedení plného názvu zdroje nebo zavedené zkratky (např. pro Rozhodčí soud EHK OSN zmiňovaný na str. 17 a 24, Rozhodčí pravidla LCIA na str. 33, P pravidla ICC a SCC na str. 34).

Autorka pracuje s českou i zahraniční odbornou literaturou. Oceňuji vlastní názory autorky prezentované na několika místech práce. Přestože v úvodu práce na str. 8 autorka slibuje „zkoumání“ judikatury Nejvyššího soudu ČR a francouzského Cour de cassation, v textu (i v seznamu judikatury) následně uvádí pouhá dvě rozhodnutí.

III. Otázky k zodpovězení při obhajobě

Při obhajobě by se autorka měla vyjádřit k výše uvedeným obsahovým připomínkám. Dále bych ráda položila následující otázku:

Na str. 30 autorka vyjadřuje svůj názor a praktické doporučení k formě rozhodčí smlouvy. Při obhajobě by mohla autorka vysvětlit, jaký postoj k formě rozhodčí smlouvy zaujal v relativně nedávné době Nejvyšší soud ČR.

V. Doporučení práce k obhajobě

S ohledem na výše uvedené výhrady, jak obsahové, tak i formální, je diplomová práce z mého pohledu nepřilíš zdařilá. Nicméně, autorce nelze upřít snahu o aktualizaci tématu a schopnost samostatné práce a samostatné úvahy. Navrhuji proto, aby autorka dostala příležitost své závěry obhájit, práci tedy považuji za způsobilou k obhajobě.

VI. Navržený klasifikační stupeň

S výhradou výsledku obhajoby navrhuji předběžně klasifikační stupeň dobrý.

V Praze dne 15. srpna 2020

JUDr. Marta Zavadilová, Ph.D.